

TINERII ȘI PARTICIPAREA LA DECIZIE

SIMONA ILIE,
CLAUDIA PETRESCU

Participarea și implicarea cetățenilor în procesul de elaborare, luare și implementare a deciziilor este una dintre condițiile funcționării și consolidării democrației. În același timp, se asigură, astfel, o mai mare adecvabilitate a deciziilor și programelor de acțiune la nevoia social-comunitară; participând la elaborarea lor acestea vor fi mai ușor înțelese de cetățeni, bucurându-se de mai largă lor susținere. Acestea au ca rezultat un grad mai mare de eficiență a acțiunilor și susțin implementarea unor strategii incluzive de dezvoltare socială. Odată în plus, obiectivul incluziunii este imperativ de urmărit în cazul tinerilor, pentru care participarea la decizia publică este forma cea mai potrivită prin care se pot manifesta și implica în viața comunității. Astfel de practici sunt și un exercițiu de învățare util pentru formarea lor profesională și civică. Beneficiind de o mai bună informare, posibilă prin participare, tânărul va găsi răspunsuri la problemele sale specifice, între care modalitățile de petrecere a timpului liber, alegerea unei profesii, sau găsirea unui loc de muncă. O eficientă participare la decizia publică trebuie să combine eforturile tinerilor cu cele ale generației mature și ale autorităților. Ideal ar fi ca acestea să fie articulate în cadrul unei strategii de acțiune, în domeniul tineretului.

Obiectivul unei largi participări a cetățenilor la procesul decizional este un imperativ al guvernării moderne, urmărit la toate nivelurile și în toate domeniile.

Pe plan internațional, odată cu extinderea Uniunii Europene, a părut necesară elaborarea unui document care să ghideze dezvoltarea relațiilor între instituțiile statelor-membre, în implementarea obiectivelor comune ale Uniunii. Asigurarea unei largi participări, pe întreg lanțul decizional, pentru a crește gradul de încredere în activitatea și instituțiile Uniunii Europene se numără între cele cinci principii ale guvernării, asumate în Carta Albă a Bunei Guvernări, alături de transparență, eficiență, coerență și responsabilizare a acțiunilor și inițiativelor derulate (UE, 2003).

Preocuparea internațională privind antrenarea tinerilor la decizia publică datează de la începutul anilor '90, în anul 1992 fiind adoptată Carta Europeană a participării tinerilor la Viața Regională și Locală, document al Consiliului Europei. Principiile după care se ghidează aceasta sunt:

– participarea tinerilor la viața locală și regională trebuie să fie parte a politicii globale a participării cetățenilor la viața publică;

– în conturarea componentelor de tineret ale diferitelor politici sectoriale, autoritățile locale și centrale urmăresc implementarea diferitelor forme de participare a tinerilor, prin consultare și cooperare cu aceștia sau cu liderii lor;

– diferitele forme de participare specificate în Cartă se adresează tuturor tinerilor și, prin urmare, trebuie avute în vedere și grupurile dezavantajate, indiferent de natura acestui dezavantaj (CE, 2003).

O dată cu deschiderea spre o societate democratică, accelerarea procesului de descentralizare, dar și în contextul aderării al UE, România și-a asumat, la rândul ei, astfel de obiective. Cadrul legal pentru implementarea lor este asigurat prin L52/2003, privind transparența în administrația publică, lege care vine în completarea legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public. Împreună, formează pachetul legislativ ce vizează asigurarea transparenței actului decizional, prin sporirea gradului de responsabilitate a administrației publice față de cetățean și stimularea participării active a cetățenilor, în procesul de luare a deciziilor administrative ca și în cel de elaborare a actelor normative. Reglementările cuprinse în această lege impun administrației publice centrale și locale un set de reguli procedurale minimale care trebuie urmate, între care angajarea de consultări cu cetățenii și asociațiile acestora, în procesul de adoptare a deciziilor administrative și de elaborare a actelor normative.

Preocuparea autorităților centrale în domeniul politicilor de tineret s-a concretizat în anul 2001, în Planul Național de Acțiune pentru Tineret în România, plan care a definit o strategie națională în domeniul politicii de tineret. Între direcțiile și obiectivele sale strategice, se regăsesc: abordarea tinerilor ca „resursă”, sporirea participării acestora la viața economică, stimularea participării lor civice, sub multiplele sale aspecte și a asociativității tineretului, prevenirea și combaterea riscului marginalizării și excluderii sociale a tinerilor, diversificarea ofertei educaționale non-formale, facilitarea accesului tinerilor la informație (PNA-T-R, 2003).

În acest context, în anul 2002, departamentul de tineret al fostului Minister al Educației, Cercetării și Tineretului (MECT) a lansat ca program de cercetare prioritar un proiect privind caracteristicile participării tinerilor la decizie, având ca obiectiv final elaborarea unei strategii naționale integrate pentru îmbunătățirea participării tinerilor la decizia publică. Proiectul a fost realizat de un consorțiu format din Academia de Studii Economice (coordonator), Institutul Național de Administrație, Asociația Studenților Economiști din România și Institutul de Cercetare a Calității Vieții.

Între acțiunile proiectului a fost prevăzut un sondaj de opinie în rândul tinerilor și interviuri cu autorități locale, ca modalități de identificare a principalelor repere și caracteristici privind problematica tineretului. Sondajul a fost realizat sub coordonarea ICCV, pe un eșantion de 838 de tineri, reprezentativ național pentru populația între 15 și 30 de ani. Eroarea de sondaj a fost de $\pm 3,4$. Rezultatele acestui sondaj au fost completate cu informații obținute din *focus grup*-uri realizate cu tineri

din opt localități urbane și rurale, din interviuri cu lideri ai tinerilor și cu autorități locale, ca și cu informații obținute prin interviuarea unor experți în domeniul tineretului și nu numai, prin metoda Delphi. Pe baza acestor rezultate, ca și a celor din alte acțiuni derulate în cadrul proiectului, membrii ai echipei de cercetare din ASE, INA, ASER și ICCV au elaborat o posibilă strategie privind îmbunătățirea participării tinerilor la decizie. Proiectul a fost finalizat în mai 2005.

Un aspect remarcat chiar din faza elaborării chestionarului, care s-a confirmat ulterior în repetate rânduri (cu ocazia interviurilor, a prelucrării datelor de sondaj și mai apoi, în elaborarea strategiei) a fost eterogenitatea problematicii grupului-țintă al studiului. Preocupările și așteptările tinerilor cuprinși în diverse etape ale educației formale sunt sensibil diferite de cele ale tinerilor care au părăsit sistemul de învățământ. În cadrul acestora din urmă, preocupările celor ocupați diferă de cele ale tinerilor care nu au loc de muncă. Rezidența urban – rural, criteriu după care eșantionul este reprezentativ, induce, de asemenea, diferențe în privința problematicii tinerilor. Această eterogenitate a crescut gradul de complexitate al demersului de elaborare a strategiei. Insistența beneficiarului pentru o astfel de definire a „tânărului” este justificată prin intenția de a atrage atenția asupra obiectivului implicit al unei participări dinamice la decizia publică, prin evitarea introducerii unui criteriu de segmentare în plus, acela al creșterii coeziunii sociale.

O serie de studii pe această temă au fost deja publicate în „Revista Calitatea Vieții”, nr. 3–4/2004. În cele ce urmează ne propunem să prezentăm elementele esențiale care au fundamentat strategia, propunerea de strategie și implicații ale acesteia.

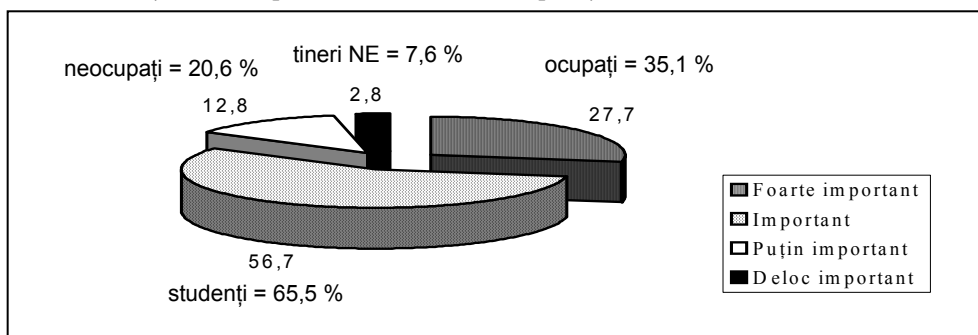
ASPECTE ALE PARTICIPĂRII TINERILOR LA DECIZIE

Larga adeziune a tinerilor în privința importanței participării lor la decizia locală poate fi suspectată ca fiind expresia unui conformism (grafic 1). Atrage totuși atenția segmentul celor mai bine de 1/4 dintre respondenți care consideră „foarte important” ca tinerii să participe de luarea deciziilor, ceea ce exprimă aproape un angajament, în acest sens, și nu un comportament de conformare.

Câteva precizări merită făcute vizavi de opțiunea diferitelor subgrupe, care schimbă întrucâtva interpretarea rezultatelor. Prin prisma acestui criteriu, pare că opțiunea față de această problemă este generată de experiența personală și nu de așteptări. O posibilă interpretare este redată, în continuare. În mai mare măsură exprimând angajamentul apar tinerii peste 20 de ani cu loc de muncă formal și stabil („ocupați”), în timp ce, semnificativ mai detașați de deciziile locale, sunt tinerii sub 18 ani, care au părăsit sistemul formal de învățământ (7,6% față de 2,8% în totalul populației – „tineri NE”). De asemenea, cei care au depășit 20 de ani, dar nu au găsit un loc de muncă stabil, consideră, în mai mare măsură, că participarea tinerilor la decizie este „puțin importantă”. Ocuparea stabilă creează oportunități și stimulează participarea la decizie, asemenea mediului studentesc. Neocuparea facilitează non-implicarea.

Grafic 1

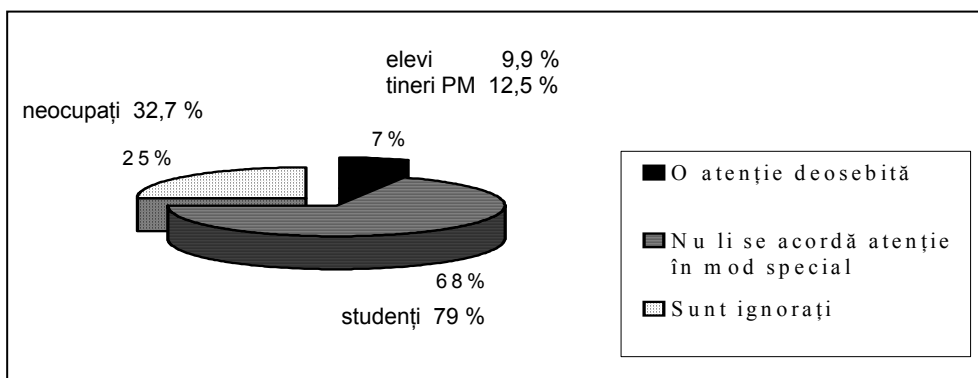
Considerați că este important ca tinerii să fie implicați în luarea deciziilor, la nivel local?

În sprijinul acestei interpretări poate fi adus faptul că aproape 1/3 dintre cei neocupați consideră că tinerii sunt ignorați, în societatea românească de astăzi, spre deosebire de 1/4, cât este valoarea acestei opțiuni, la nivelul populației totale. Mai optimiști vizavi de acest aspect par să fie tinerii sub 18 ani, cuprinși în sistemul formal de învățământ sau pe piața muncii. În această din urmă situație, optimismul poate fi explicat prin „succesul” pe care l-au repercutat în competiția pe piața muncii, prin găsirea unui loc de muncă, și deci, recunoașterea meritelor personale.

Grafic 2

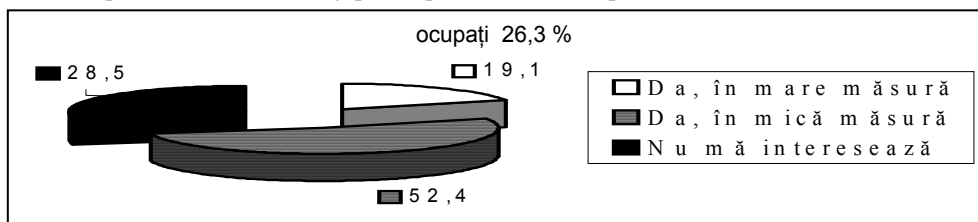
Cât de multă atenție credeți că li se acordă tinerilor, în societatea românească de astăzi?

Este neparticiparea la decizie un motiv de nemulțumire pentru tineri? Pentru 1 din 5 tineri se poate spune că da, atât timp cât aceștia consideră „importantă” și „foarte importantă” participarea tinerilor la decizie, dar apreciază că tinerii sunt ignorați, în această privință (grafic 2). De cealaltă parte, există un segment de 28,5% dintre tineri care se declară neinteresați de problemele localității în care trăiesc și, implicit, și de problematica participării la decizia locală. În rândul tinerilor sub 18 ani, ponderea acestora crește la 34,2% (grafic 3).

Grafic 3

Dvs. personal, vă considerați preocupat de rezolvarea problemelor din localitatea dvs.?

O formă mai la îndemâna tinerilor de a-și exprima opinia, de a-și manifesta personalitatea și de a se dezvolta, în același timp, este participarea lor la activitatea diferitelor organizații sau asociații. Simpla prezență în astfel de grupuri formale este un indicator al interesului pentru diferite probleme comunitare, de mai mică sau mai mare anvergură. Asemenea forme de participare se regăsesc la puțin peste 1/3 (36%) dintre tineri. În rural, procentul scade la 25%, după cum, previzibil de altfel, participarea la forme asociative de tineret este mai frecventă în rândul studenților.

De asemenea previzibil, asociativitatea în grupuri informale este mai largă, aproape 2/3 (62,3%) dintre tineri declarând că fac parte dintr-un grup de prieteni cu care se întâlnesc regulat și își petrec timpul împreună. O informație care reține atenția este valoarea indicatorului pentru mediul rural (din nou), care scade la mai puțin de jumătate. Confirmând ipoteza avansată anterior, conform căreia non-includerea în forme stabile de ocupare și educație formală deschide calea spre excluziune comunitară, valorile asociativității la grupuri formale și informale scad semnificativ la tinerii care nu au loc de muncă.

Destul de îngrijorător este procentul de 29,9% dintre tineri care nu sunt membri ai nici unui grup, fie el formal sau nu.

Procesul de decizie cel mai democratic se regăsește, evident, în grupurile informale, în care „doar” 10% dintre tineri nu participă la luarea deciziilor. Procentul crește la 22%, în cazul grupurilor formale. Dacă în acest din urmă caz non-participarea la decizie ar putea fi justificată prin modul de organizare al organizației și de rolul pe care tinerii se angajează să-l joace în cadrul acesteia (*part-time* și/sau voluntariat, sau pur și simplu „înscris”), pentru grupurile informale chiar și procentul de 10% de non-activi este surprinzător. „Despre ce fel de prieteni este vorba, în aceste situații?” este întrebarea care vine firesc, dar la care datele nu permit formularea unui răspuns. Ar putea fi speculată apartenența la „găștile de cartier” sau la altfel de grupuri în care există ierarhii și structuri de decizie clare. Aceste aspecte n-au făcut obiectul studiului, fiind marginal amintite în interviuri, ca forme de asociere negative, care nu servesc promovării intereselor tinerilor la nivel comunitar.

În privința deciziei la locul de muncă, lucrurile sunt mai complicate, în sensul că poziția de angajat nu antrenează, neapărat, și implicarea în decizie, aceasta fiind, în mare măsură, un atribut al angajatorului. Reformulând întrebarea, pentru a afla dacă există bariere care-i împiedică pe tineri (în mod particular) să participe la

luarea deciziilor a fost identificat un segment de 40% dintre tineri care consideră că acestea există. Chestionați explicit asupra posibilității de a influența ei înșiși deciziile la locul lor de muncă, 5,2% dintre tineri au apreciat că le pot influența, în mare măsură, în timp ce 10% cred că nu le pot influența deloc. Mai încrezători în posibila lor participare la decizii sunt tinerii din urban, respectiv fetele.

O întrebare oarecum similară, pusă în relație cu autoritățile locale, scoate în evidență existența unui segment dominant de 42% dintre tineri care cred că acestea nu ar ține cont „deloc” de părerea pe care ei ar exprima-o, în timp ce segmentul celor încrezători în puterea lor de convingere scade la 2,5%. Mediul de rezidență și statutul nu induc diferențe, în raport cu acest aspect.

O atenție deosebită a fost acordată elevilor și modului în care aceștia se formează, în spiritul participării active la acțiuni care îi vizează. Un prim aspect a fost legat de modul în care este ales reprezentantul lor, în raport cu autoritatea (corpul profesoral): în aproape 2/3 dintre situații, șeful clasei a fost ales prin vot de către elevi, în aproape 1/3 dintre situații, șeful clasei a fost numit, iar în 5% dintre situații, acesta s-a impus. În lipsa altor informații este greu de interpretat acest ultim procent. Pentru situația de autoritarism, se poate presupune că este, mai degrabă, o cale „comodă” dirigintelui, identificând un canal de dialog facil cu elevii.

Deși o asemenea extindere a situațiilor de autoritarism poate fi apreciată ca fiind relativ mare, ea nu este la fel de greu de înțeles și justificat ca treimea de situații (36%) în care profesorii sunt organizatori și ai acțiunilor desfășurate sub egida școlii, dar în afara acesteia. Chiar dacă acestea trebuie să răspundă unor obiective școlare, subsumându-se procesului de educație non-formală, participarea elevilor la organizarea lor este esențială. De altfel, acesta poate fi considerat scopul lor ultim. Situația de dorit, în care se conjugă eforturile profesorilor și ale elevilor, se întâlnește în 43% dintre cazuri, restul fiind cele în care doar anumiți elevi le organizează (9%), sau cele în care astfel de acțiuni sunt demarate de orice elev care are inițiativa (12%). Autoritarismul și rigiditatea încă specifică unei părți a corpului profesoral este unul dintre aspectele aduse în discuție de către autorități și lideri, când fac referire la obstacolele care împiedică stimularea activismului la tineri și implicit, formarea calităților de lider.

Aprecieră globală privind implicarea elevilor la deciziile care îi privesc se situează peste medie, 33,4% dintre elevi acordând note de 7–8, referitor la acest aspect în școala lor, iar 6,5%, de 9 și 10. Aproximativ 1/4 dintre actualii elevi dau note mici, dar „de trecere” modului în care sunt antrenați în deciziile care îi privesc.

PORTRET DE LIDER

Întrebați despre criteriile/aspectele importante, relevante pentru „a te impune” în fața colegilor, opiniile elevilor au diferit semnificativ, în funcție de mediul de rezidență, respectiv în funcție de gen. Puterea de convingere este, de departe, cea mai importantă caracteristică a unui șef, în opinia fetelor, ca și a tinerilor din urban, dacă ne ghidăm după cele 40–45% dintre răspunsurile repartizate acesteia. În cazul fetelor, puterea de convingere este urmată de rezultatele bune la învățătură, indicate în 35%

dintre cazuri, proporție similară celei din rural, unde aceasta este cea mai importantă caracteristică a unui lider. În cazul băieților, aceste două caracteristici, asemenea celei de a avea mulți prieteni, se situează pe poziții echivalente, opiniile fiind împărțite de câte 24–25% dintre tineri. Prietenii, asemenea banilor de buzunar (15%), cumulează cele mai multe voturi, în cazul băieților. Aspectul fizic, ca și modul în care sunt îmbrăcați adună doar 2,5% dintre opțiuni, fiind ușor mai ridicate în rural.

Pentru creionarea unui portret de lider, așa cum este el văzut de tineri, ne-am focalizat atenția pe interviuri și focus-grupuri. Aproape toți cei intervievați identifică între trăsăturile necesare unui lider un nucleu de trăsături native. Autoritățile, dar mai ales liderii, merg mai departe, argumentând că pentru a fi un lider competent acestea trebuie, ulterior, dezvoltate și completate de o serie de competențe care „se învață”.

Între trăsăturile identificate de tineri se detașează, și în acest caz, puterea de convingere, alături de perseverența și abilitatea de „a te face glasul” celor pe care-i reprezintă. La această din urmă caracteristică se face referință în variate feluri: să reprezinte părerea celorlalți, să nu se lase dominat de alte interese (personale), să știe să asculte, să știe să accepte idei, capacitatea de a comunica cu orice persoană. La acestea se adaugă spiritul de echipă, personalitatea puternică (pentru a te putea face remarcat), tupeu/să nu fie modest, inteligent/deștept.

Portretul definit de lideri este asemănător celui creionat de tineri, la care este adăugată o componentă pro-activă. Schița portretului ar fi, în acest caz, determinarea/perseverența, să știi să te faci ascultat, să știi să comunici cu ceilalți, să știi să-i ascuți și pe alții, carisma, capacitatea de analiză și sinteză, să fii recunoscut ca lider, să știi să-ți asumi greșelile tale și ale grupului, completate cu diplomația/acceptarea compromisului în negociere, ambiție, curaj, dorința de a face ceva, dorința de a te perfecționa, de a învăța, să fii conștient de cerințele vremurilor ce vin, să fii la curent cu ce e nou, să știi ce vrei, să știi să dai glas celor pe care le vrei.

Dacă în privința atributelor care definesc un lider, autoritățile nu s-au exprimat, în privința modalităților de formare/dezvoltare a liderului, aceștia au indicat existența unor emisiuni menite să informeze tinerii în legătură cu posibilitățile lor de acțiune, la nivel local, formarea unui Consiliul al Tinerilor la nivelul localității și chiar schimbări în sistemul de învățământ, considerat prea rigid.

Punctul de vedere al liderilor a fost mai specific și s-a referit, mai ales, la participarea la diferite forme de *training* în domenii precum comunicare, negociere, rezolvare de conflicte, *team-building*, sau managementul proiectelor. Liderii consideră activitatea diferitelor ONG un laborator care dezvoltă și perfecționează abilități necesare în diferite domenii ale vieții de adult, între care stabilirea de obiective, organizare, delegare de responsabilități, luarea deciziilor, *team-building*, comunicare, rezolvarea conflictelor și învățarea din propriile greșeli.

PRINCIPALELE PROBLEME ALE TINERILOR

Din datele cercetării de teren, cantitative și calitative, rezultă că principala problemă a tinerilor este legată de **nivelul de trai**. Tinerii-subiect al sondajului

identifică, de departe, șomajul, locurile de muncă și lipsa perspectivelor profesionale drept cele mai importante dintre problemele cu care se confruntă, fiind menționate în 59% dintre situații. Aceste probleme generează alte două tipuri de probleme – lipsa veniturilor tinerilor (33,1%) și standardul scăzut de viață al tinerilor și al familiilor acestora, care sunt legate, mai departe, de „sărăcie, venituri mici, probleme sociale, nesiguranța zilei de mâine, prețurile mari” (17,5%) (tabelul nr. 1).

Acest complex de probleme a fost specificat și de către tinerii și liderii intervievați, dar și de către autoritățile publice și experții contactați. Diferența constă în faptul că primii le-au raportat mai explicit la situația lor, în timp ce autoritățile și experții le-au încadrat în contextul general scăzut al standardului de viață și al problemelor sociale derivate. Și unii și ceilalți au menționat, alături de oferta scăzută de locuri de muncă, calitatea celor la care tinerii au acces. Este vorba de locuri de muncă slab remunerate, nesigure, nu neapărat adecvate pregătirii lor, care nu permit dezvoltarea profesională și formarea unei cariere. Lipsa de experiență profesională este adusă ca argument pentru o astfel de relaționare cu tinerii, dar, câteodată, și ca justificare pentru practica angajării preferențiale, menționată explicit ca problemă de autorități și de experți, dar nu și de tineri, fie ei lideri sau nu.

Tinerii explică, prin acest rezultat nesatisfăcător obținut ca urmare a eforturilor de includere pe piața muncii, de ce renunță, în cele din urmă, la a mai căuta un loc de muncă pe piața locală și devin interesați de alternativa migrației spre urban/orașe mari, sau chiar a emigrării, aspecte, de asemenea, menționate și de autorități și de experți, în egală măsură. De altfel, problema migrației din comunitate este amplu abordată de către autorități, (Preoteasa, Popescu, 2004).

Tendința de migrație este susținută și de dificultatea tinerilor de a obține o locuință proprie. Problema apare menționată, ca atare, în toate sursele de date. Ea este, într-o anumită măsură, derivată din problematica standardului scăzut de viață, dar are ca factori generatori și politici publice inadecvate privind locuirea (menționate doar de către experți). La rândul ei, această problemă induce schimbări atitudinale vizavi de viața de cuplu: întârziind momentul căsătoriei, tinerii au un motiv mai puțin de a căuta să formeze legături strânse cu comunitatea.

Urmărind lanțul causal – lipsa locului de muncă, lipsa veniturilor/venituri insuficiente/dificultăți financiare, lipsa locuinței, opțiunea pentru celibat – se obține o perspectivă care explică intenția de migrație și slaba participare civică. 8,4% dintre tineri formulează, între problemele lor principale, „lipsa perspectivelor, lipsa de șansă, lipsa de oportunități” sintetizând, astfel, toate problemele amintite anterior și ceea ce derivă din ele, justificând, implicit, intenția de migrație și non-implicarea comunitară.

Surprinzător, tinerii cuprinși în cercetarea cantitativă menționează pe poziția a 3-a, într-o ierarhie a principalelor probleme cu care se confruntă generația lor, între aspecte legate de nivelul de trai, **flagelul drogurilor**. Problema nu este menționată, explicit, de către subiecții interviurilor de profunzime, dar nici de autorități sau experți. Aceștia din urmă fac referire la problema consumului de droguri și alcool, dar fără a o reține ca problemă majoră. Între principale probleme identificate rezistă, în clasificarea finală a experților, doar problema generală a

„climatului social nesigur”. Dacă asociem consumului de droguri, consumul de alcool și „beția” (menționată de 8% dintre subiecți), consumul de tutun (2%), ca și „viciile/dependența de vicii” (1%), atunci problema consumului de substanțe, mai mult sau mai puțin „ușoare”, care creează dependență se conturează printre cele principale ale generației tinere de azi, fiind menționată de 1/3 dintre tineri.

Climatul social nesigur, la care fac referire experții, ar putea subsuma, de asemenea, „delincvența, agresivitatea, violența, scandalul, prostituția”, identificate ca probleme de 2% dintre tineri.

Tabelul nr. 1

**Care credeți că sunt principalele trei probleme ale tinerilor
(% nominalizări ale problemelor) NR = 17,2%**

Șomaj, locuri de muncă, lipsa perspective profesionale	59,0
Banii (n-au tinerii bani)	33,1
Droguri	21,6
Locuința	19,4
Sărăcie, venituri mici, probleme sociale, prețuri mari, nesiguranța zilei de mâine	17,5
Nu sunt ascultați, nu li se acorda atenție, indiferența față de tineri	17,1
Educația, lipsa educației	12,6
Neimplicarea, indiferența, dezinteresul, nepăsarea, lipsa de interes	8,5
Lipsa perspectivelor, lipsa de șansă, lipsa de oportunități	8,4
Alcool, beție	8,4
Sprâjin de la stat, corupția, politica, conducerea țării	8,0
Non-responsabilitate, prea multa distracție, hedonism, consumerism	6,1
Conflict între generații, părinții, probleme cu profesorii	4,8
N-au putere, statut social, n-au relații, depind de ceva	4,2
Lipsa de pregătire, școala, lipsa universităților	3,9
Lipsa de modele, necredința în D-zeu, neîncredere, nehotărâre	3,8
Petrecerea timpului liber, locuri/centre de distracții	3,2
Prostia, analfabetismul, incultura, ignoranța	3,0
Nu sunt solidari, n-au organizații ale lor, dezorganizați	2,9
Lene, lipsa de bun simț, lipsa de respect, invidie, proasta creștere	2,7
Delincvență, agresivitate, violență, scandal, prostituție	2,6
Tutun	2,2
Sănătate, SIDA, asistența medicală	2,0
Vicii/dependența de vicii	1,0
Nemulțumiți, vor prea mult, nu-și înțeleg limitele	0,9
Lipsa timpului liber	0,6
Prejudecățile, mentalitățile inflexibile	0,3
Mediul poluant	0,1

Sursa: Proiect CERES, *Tinerii și decizia la diferite niveluri/ ICCV*.

Relația cu generația adultă este adusă în discuție, sub diferite aspecte, atât de tineri cât și de autorități și experți, nedefinit fiind dacă aceasta este o problemă sau un obstacol în privința participării tinerilor la decizie. Respectiv: „indiferența față de tineri/nu sunt ascultați/nu li se acordă atenție” (17,1%) sau „n-au putere,

statul social/ depind de ceva” (4,2%). În aceeași categorie de probleme, dar făcând referire și la alte domenii pot fi încadrate „conflictul între generații/părinți, probleme cu profesorii” (4,8%), „prejudecățile, mentalitățile inflexibile” (0,3%), dar și lipsa de „sprijin de la stat, corupția, politica, conducerea țării” (8%).

Lipsa unor informații exacte despre cine îi reprezintă sau este responsabil în Primărie de relația cu tinerii este, spun tinerii, un alt motiv al lipsei de dialog. Reprezentanții tinerilor în rândul autorităților reclamă la rândul lor lipsa de reacție a ONG-urilor la activitățile inițiate și organizate de ei, și deci neantrenarea tinerilor la activități care îi vizează.

O altă problemă regăsită, de asemenea, în toate sursele de date, este **educația**. Din nou, nuanțele sunt diferite. Prin diversitatea formulărilor, tinerii din eșantion au adresat toate aspecte asociate: „educația, lipsa educației” (12,6%), „lipsa de pregătire, școala, lipsa universităților” (3,9%), „prostie, incultură, analfabetism, ignoranță” (3,0%), „lene, lipsă de bun simț, lipsa de respect, proastă creștere” (2,7%). Aceste din urmă aspecte au fost remarcate doar de către tinerii din eșantion.

Spre deosebire, autoritățile, experții și liderii menționează explicit sistemul formal de învățământ, mai exact, atributele sale calitative. Ei nu reclamă lipsa universităților sau educația la modul general, ci se referă, explicit, la modul în care școala pregătește tinerii pentru a-și asuma decizii (liderii) sau pentru a-și alege o carieră, pentru o formație profesională și mai ales, adecvabilitatea acesteia cu cerințele actuale ale pieței muncii (mai ales autorități și experți), ca și la rigiditatea și lipsa ei de deschidere (prin curricula și metode) la schimbările socioeconomice care au survenit în societatea românească. Experții menționează, de asemenea, lipsurile vizavi de ideea învățării continue, a formării și devenirii profesionale permanente, esențiale, am spune, pentru a inocula la tineri ideea de flexibilitate, de adaptare, de modelare continuă a obiectivelor și acțiunilor. Acestea sunt premisele pentru a pune probleme și a vedea soluții sau, altfel spus, pentru „a avea ceva de spus” și, în final, pentru a te impune. O astfel de optică îi oferă tânărului o altfel de perspectivă asupra școlii, dar și asupra instituțiilor prin care se poate perfecționa și se poate face auzit.

Rezultat al educației, formale și non-formale, fără ca relația să fie amintită de vreuna dintre sursele de date, sunt o serie de caracteristici ale tinerilor care apar la subiecții cercetării cantitative drept probleme, iar la autorități drept obstacole. Este vorba despre „neimplicare, indiferență, dezinteres, nepăsare” (8,5%), „non-responsabilitate, prea multă distracție, hedonism, consumerism” (6,1%) indicate de tineri, care rezonază cu indiferența, blazarea, nepăsarea, apatia, superficialitatea menționate de către autorități. Oarecum o rezultată a acestora este faptul că, așa cum observă un segment restrâns de tineri (2,9%) ca fiind o problemă a lor, „nu sunt solidari, n-au organizații ale lor, sunt dezorganizați”. Acest din urmă atribut ridică problema vizibilității organizațiilor de tineret și a modului în care se relaționează în fapt cu problemele tinerilor și a comunităților locale.

În mică măsură, tinerii apreciază ca fiind o problemă a lor posibilitatea de „**petrecere a timpului liber**, locuri/centre de distracții” (3,2%), opinie în care sunt însă susținuți de autoritățile locale și de unii dintre liderii intervievați. În esență,

este reclamată lipsa unor spații adecvate pentru petrecerea timpului liber. Autoritățile formulează mai departe problema, referindu-se la modul frecvent în care tinerii obișnuiesc să-și petreacă timpul liber: discotecii și baruri, ca și „cultura TV”, pe care și-o însușesc stând în fața televizorului.

Tabelul nr. 2

Activități dorite de tineri, în localitatea lor

Activități/facilități	%	Opțiuni pe subgrupe – diferențe semnificativ diferite de total
Bursa locurilor de muncă	51,3	Studenti – 63%; ocupați – 62,5%; neocupați – 59,9%; urban – 56,7%
Cluburi pentru timpul liber	41,2	Elevi – 49,5%; rural – 47,6%
Cluburi sportive	39,1	Elevi – 48,1%;
Acces internet	38,6	Studenti – 45,9%; rural – 43,6%
Spectacole cu artiști la modă	35,9	Elevi – 48,1%; rural – 43,3%
Dezbateri pe problemele tinerilor	31,0	Studenti – 37,6%; urban – 35,1%
Ziar al tinerilor/centre informare	27,6	Studenti – 37,6%; urban – 32,8%

Sursa: Proiect CERES, *Tinerii și decizia la diferite niveluri/ ICCV*.

Înșși tinerii observă că opțiunile efective de timp liber nu sunt propice pentru „nașterea” unei asociații, a unei mișcări de tineret.

Pentru mediul rural, problema este o dată în plus mai dificilă, căci de cele mai multe ori, tinerii rezidenți aici trebuie să se deplaseze „în oraș” pentru orice fel de activitate de timp liber, iar transportul este, adesea, o problemă. Chiar dacă pentru acesta se găsește o soluție, sarcinile gospodărești și îngrijirea copilului, pentru care nu există alternativa unor servicii specializate, ca de altfel, adesea, nici resursele financiare pe care acestea le-ar reclama, lasă tinerelor foarte puțin „timp liber”.

Tabelul nr. 3

Problemele tinerilor, evidențiate de cele trei categorii de subiecți

Probleme	Tineri	Autorități	Experți
Standard de viață scăzut	x	x	x
Locuri de muncă	x	x	x
Alegerea unei cariere	x		
Posibilități de afirmare profesională	x		
Locuința	x	x	x
Școala, programa școlară, sistemul de învățământ (viața sexuală...)		x	
Bursele în străinătate	x		
Migrația spre urban/străinătate	x	x	x
Relația cu autoritățile	x		x
Conflictul între generații	x		x
Schimbarea atitudinii față de căsătorie	x		
Confuzia valorică/deficitul de modele	x		x
Petrecerea timpului liber	x	x	
Legislația inadecvată, privind inițiativa privată și tineretul, corupția, climatul social nesigur			x

Sursa: Proiect CERES, *Tinerii și decizia la diferite niveluri/ ICCV*.

Obstacole ale participării tinerilor la decizie

Dacă în privința problemelor tinerilor se poate spune că opțiunile celor intervievați converg către câteva tipuri, nu același lucru se poate spune despre ceea ce se consideră a fi obstacole în calea participării tinerilor la procesul de decizie, unde fiecare dintre grupurile celor intervievați par să aibă explicații diferite pentru slaba implicare a tinerilor la decizie.

Un loc important în cadrul obstacolelor identificate de către autorități și experți îl reprezintă lipsa **asociațiilor nonguvernamentale de tineret**, slaba informare a tinerilor asupra activității acestora, ca și prin „politizarea asociativismului tinerilor”. Asociațiile de tineret sunt puțin cunoscute de cei cărora li se adresează (doar ceva mai mult de 1/4 dintre tinerii din urban – 27,5%, respectiv numai 7,6% dintre cei din rural au declarat că există ONG, în localitatea în care locuiesc).

Între ONG de tineret cele mai cunoscute, se numără organizațiile partidelor politice și organizațiile studențești. Un procent de 15% dintre tinerii subiecți ai sondajului au menționat asociații sau cluburi sportive, ca organizații de tineret cunoscute, iar un procent semnificativ dintre cei cu vârste cuprinse între 15 și 18 ani a făcut referire mai mult la cluburile elevilor sau la fan-cluburi.

În fapt, numărul asociațiilor și fundațiilor care au ca grup-țintă exclusiv tinerii este relativ mic. În general, ONG se definesc printr-un domeniu de activitate, și mai puțin prin raportare la un segment de populație, fiind doar specificat principalul grup-țintă. Cele mai multe dintre ONG care desfășoară activități de/pentru tineret au, de fapt, un grup-țintă mai larg, oferind servicii mai multor categorii de cetățenii. Astfel de aspecte ar putea trece neobservate, dacă detalii ale procedurilor de finanțare a activităților de tineret nu le-ar aduce în prim plan. În majoritatea cazurilor fondurile publice destinate finanțării activităților de tineret se atribuie *doar* asociațiilor sau fundațiilor care au specificat în statut că sunt „organizație de tineret”. Dificultățile legate de obținerea fondurilor publice pentru activități de tineret au determinat ONG să nu se orienteze spre acțiuni de tineret, de amploare, sau chiar să opteze pentru alt tip de acțiuni, mai atractive pentru finanțatori.

Un alt exemplu de finanțare condiționată este cel al proiectelor finanțate de către Autoritatea Națională de Tineret, prin filialele sale județene. În acest caz fondurile sunt acordate numai dacă în mass-media apar informații despre acțiunea de tineret desfășurată. Condiția este rezonabilă și își propune în mod evident nu doar să faciliteze acțiunile de tineret, dar să și asigure vizibilitatea lor. De multe ori informațiile apărute în presă sunt însă atât de laconice, încât acest din urmă obiectiv nu este de fapt îndeplinit.

Deși menționează lipsa asociațiilor de tineret ca fiind un obstacol în calea participării la decizie, autoritățile nu se implică în stimularea acestui fenomen. Un exemplu, în acest sens, ar fi slaba informare pe care o fac asupra procedurilor necesare înființării asociațiilor de tineret și a posibilelor surse de finanțare. De cele mai multe ori, la înființarea unei organizații non-profit, administrația subliniază numai obligațiile care-i vor reveni, și care „dezarmează” uneori, nementionând drepturile și beneficiile care se pot obține.

Tabelul nr. 4

Obstacole în calea participării tinerilor la decizie

Obstacole	Tineri	Autorități	Experți
Lipsa asociațiilor de tineret		x	
Mentalități legate de asociațiile de tineret		x	
Lipsa banilor		x	
Instabilitatea legislativă		x	
Nefuncționalitatea instituțiilor de tineret		x	
Calitatea scăzută a învățământului		x	
Sistemul existent de promovare în carieră		x	
Conflictul între generații		x	
Lipsa de susținere/ încredere din partea familiei/ comunității	x	x	
Acces limitat la informație		x	
Activismul comunitar nesusținut prin mass-media		x	
Mentalitatea de a nu se implica fără recompensă	x		
Resemnarea că, oricum, nu se face nimic	x		
Absența unui culturi a participării			x
Nefcredere în politicieni			x
Modalități mai puțin solicitante de petrecere a timpului liber			x
Politizarea asociativismului tinerilor			x
Slaba dezvoltare a structurilor de participare ale societății civile			x

Sursa: Proiect CERES, *Tinerii și decizia la diferite niveluri*/ ICCV.

Când autoritățile fac referire la **nefuncționalitatea instituțiilor de tineret** nu se precizează dacă este vorba de cele publice (ANSIT, Departamente de tineret ale Primăriilor, Direcțiile pentru tineret), sau de cele ale societății civile. Prezența instituțiilor publice care se ocupă de problematica tineretului este puțin conștientizată de tânăra generație, iar activitatea unor instituții, precum Autoritatea națională de Tineret (ANT), Agenția pentru sprijinirea inițiativelor de tineret (ANSIT), departamentele județene de tineret este insuficient cunoscută de către tineri. Nefuncționalitatea instituțiilor de tineret sau cel puțin, perceperea lor ca atare este rezultat direct și al deselor schimbări la nivelul autorităților centrale ale tinerilor. În ultimii 4–5 ani, acestea s-au reorganizat de două ori (Ministerul Tineretului și Sportului – Ministerul Educației Cercetării și Tineretului – Autoritatea Națională pentru Tineret, separară de Ministerul Educației).

Tot în categoria „nefuncționalitate” poate fi amintită funcționarea Consiliilor Elevilor (CE). Apariția acestor instituții este localizată la începutul anilor '90, odată cu demararea reorganizării structurilor de învățământ. Prin Programul PALTIN au fost atunci înființate primele CE, la nivelul școlilor generale, care urmau să aibă un rol consultativ, prin crearea unui cadru de dialog între cadrele profesionale și elevi. Ulterior, astfel de consilii au fost create și în licee. În fapt, puține dintre aceste CE și-au îndeplinit menirea în a încuraja dezvoltarea ideilor venite din partea tinerilor și formarea lor, în spiritul implicării în viața socială; activitatea multora este pur formală, decizia aparținând, de fapt, cadrelor didactice.

Se poate ca astfel de practici să se fi perpetuat în virtutea inerției, profesori și elevi deopotrivă neîndrăznind să depășească niște cadre tradiționale, dar este posibil și ca motivul să rezide, așa cum menționează autoritățile (și nu tinerii sau liderii lor așa cum ne-am fi așteptat), în insuficienta credibilitate și importanță acordată opiniilor exprimate de tineri, atât în familie cât și în comunitate. O astfel de atitudine este o barieră în calea dezvoltării tinerilor, în spiritul unei implicări și participări active în viața comunității.

„Blocajele” de tipul celui menționat anterior fac trimitere la o altă categorie de obstacole ale participării tinerilor – **imaginea ONG**, obstacol care comportă două aspecte: vizibilitatea ONG și imaginea lor negativă. Lipsa de mediatizare a activității pe care o desfășoară se repercutează nu doar asupra vizibilității acestora, a „prizei” pe care o pot avea la tineri și la opinia publică în general, a eficienței activității desfășurate, dar lasă loc pentru prejudecăți și imagini false.

Din păcate, dreptul la liberă asociere obținut după Revoluție nu a fost înțeles și fructificat suficient, în societatea românească, care încă privește cu neîncredere sectorul non-guvernamental.

Lipsa informațiilor privind activitățile și deciziile întreprinse de administrația publică este menționată ca fiind un obstacol semnificativ în calea participării tinerilor la decizie, atât de către tineri, cât și de către autorități. Tinerii menționează lipsa accesului la informații, în timp ce autoritățile reclamă mediatizarea deficitară a acestora. În cele mai multe dintre cazuri, administrația publică locală se limitează la a pune un afiș la avizierul primăriei, prin care informează despre acțiunile și eventualele consultări care urmează a avea loc. Atât timp cât între autorități și tineri, aceștia din urmă percep existența unor bariere (printr-o relație tensionată sau lipsa comunicării), un astfel de procedeu de mediatizare este, de fapt, ca și inexistent. Un procedeu mai adecvat ar fi nu atât promovarea clasică, prin mass-media, cât antrenarea ONG locale în care tinerii sunt prezenți, care să funcționeze ca o interfață între administrația locală și tinerii. În felul acesta, tinerii ar putea fi informați despre acțiuni și decizii care îi vizează, dar ar putea fi și conștientizați de posibilitățile reale de a influența decizii la nivel comunitar, dezvoltând la tânăra generație sentimentul de apartenență la comunitate și, implicit, interesul pentru problemele locale.

Surprinzător, cei care numesc **lipsa de interes a tinerilor** pentru astfel de probleme ca obstacol al participării la decizie sunt tinerii și nu autoritățile. Mai mult, tinerii semnaleză existența unei mentalități mercantile, argumentând că o parte a semenilor lor refuză să se implice în orice tip de acțiuni comunitare, în lipsa unei recompense. Aceasta nu trebuie să fie, neapărat, sub formă monetară. O parte a tinerilor voluntari care activează în ONG sunt atrași de beneficii non-monetare, cum ar fi obiecte de îmbrăcăminte, acces gratuit la diferite activități culturale, servicii medicale sau sociale, tabere de vară etc. Pe de altă parte, prin respingerea regimului comunist a fost respinsă și ideea activismului comunitar, așa cum era el

înțeles înainte de 1989. După 1990, astfel de acțiunile comunitare au fost respinse din principiu, astfel că o bună perioadă nu s-a dorit implicarea în nici un fel de inițiativă comunitară și nici contribuția voluntară la viața comunității. Proprietatea devenind privată, n-a mai existat nici un motiv pregnant pentru ca interesele să fie altfel. Putem vorbi, în prezent, despre inexistența unei culturi a implicării social-comunitare în rândul tinerilor.

Între explicațiile lipsei de interes față de diferite forme asociative se regăsește și diversificarea modalităților de **petrecere a timpului liber**, prin apariția unora care sunt fie mai incitante, fie mai puțin solicitante, fie mai „la modă”, dar care nu necesită interactivitatea cu membrii comunității. Dacă la capitolul „probleme”, se atrăgea atenția asupra recursului la astfel de opțiuni, pentru că nu există altele, în contextul obstacolelor se atrage atenția asupra repercursiunilor negative pe care acestea le pot avea, în ceea ce privește fenomenul asociativității și implicarea în viața socială prin voluntariat.

Între obstacolele participării la decizie regăsim și **lipsa banilor**. De data aceasta, este vorba de resursele disponibile pentru finanțarea programelor și proiectelor adresate tinerei generații. Lipsa fondurilor este invocată de către administrație atunci când se discută despre programele pentru locuințe, amenajarea unor spații de petrecere a timpului liber, programe sociale pentru tinerii aflați în situații de risc social (tinerii ce provin din familii sărace, sau cei de peste 18 ani, care trebuie să părăsească casele de copii și nu au unde să se ducă) etc.

Soluții privind îmbunătățirea participării tinerilor

Pentru a depăși obstacolele identificate, actorii intervievați au formulat o serie de soluții-acțiuni ce ar trebui întreprinse pentru a stimula participarea și implicarea tinerilor în luare deciziilor, în diferite domenii (politic, comunitar, profesional etc.).

Atât tinerii cât și autoritățile au identificat, ca soluție, **organizarea de cursuri, întâlniri și dezbateri publice**. Acestea sunt benefice implicării active a tinerilor, în măsura în care există rezultate care pot fi utilizate în acțiuni viitoare (cursurile ar trebui să se încheie cu elaborare unor proiecte de acțiune, întâlnirile și dezbaterile ar trebui să stabilească acțiunile ce urmează a fi întreprinse, precum și pașii care vor fi urmați).

Conform L52/2003, autoritățile centrale și locale trebuie să angajeze consultări cu cetățenii și asociațiile acestora, în procesul de adoptare a deciziilor administrative și de elaborare a actelor normative. Administrația publică are obligația de a anunța dezbaterile publice printr-un anunț publicat pe *site*-ul propriu, afișat la sediul propriu și transmis mass-media central sau locală. De multe ori, însă acest anunț este afișat doar la sediul primăriei.

Tabelul nr. 5

Soluții pentru îmbunătățirea participării tinerilor

Propuneri	Tineri	Autorități	Experți
Organizare de cursuri, întâlniri, dezbateri	x	x	
Schimbare de atitudine la nivelul autorităților		x	
Derularea unor proiecte concrete	x	x	
Angajarea tinerilor în administrația publică		x	
Dezvoltarea asociativității	x	x	x
Crearea de locuri de muncă		x	
Diversificarea oportunităților de desfășurare a timpului liber	x	x	x
Consilierea tinerilor	x	x	
Organizarea unei agenții de plasare a forței de muncă	x		
Fundamentarea politicilor pentru tineret, pe baza rezultatelor cercetării și consultării largi a tinerilor.			x

Sursa: Proiect CERES, *Tinerii și decizia la diferite niveluri/ ICCV.*

Tinerii și autoritățile au subliniat necesitatea derulării unor **proiecte concrete** în care să fie implicate ambele părți. Diferite evenimente locale, cum ar fi seri culturale, jocuri sportive, cercuri literare, sărbători locale, campanii împotriva consumului de droguri, tutun, promovarea inițiativei antreprenoriale a tinerilor pot fi obiectivul acestor proiecte. Cu aceste ocazii, se pot forma echipe mixte sau echipe de consultare a autorităților locale, care să proiecteze și să implementeze activitățile ce vor duce la îndeplinirea obiectivelor proiectelor. Pe lângă aceste echipe de consultare, o soluție ar fi și angajarea tinerilor în cadrul instituțiilor publice.

Deși considerate fezabile, atât tinerii cât și autoritățile cred că implementarea unor astfel de acțiuni necesită **schimbări în managementul autorităților publice** în domeniul tineretului. Surprinzător este faptul că autoritățile propun ca soluție schimbarea de atitudine, concretizată în o mai mare preocupare vizavi de problemele tinerilor, consultarea și implicarea acestora în activitățile desfășurate pe plan local, colaborarea cu organizațiile și asociațiile de tineret. Această schimbare de atitudine este posibilă prin organizarea de *traininguri* adresate personalului din cadrul compartimentelor de tineret ale administrației publice.

Așa cum am văzut, locurile de muncă reprezintă o problemă pentru tânăra generație, atât prin lipsa lor, cât și prin plata necorespunzătoare. O serie de soluții se adresează acestor aspecte, considerându-se că soluționarea lor ar avea efecte nu doar în planul nivelului de trai, dar ar conduce la creșterea implicării tinerilor, atât din punct de vedere profesional, cât și social. Un posibil instrument este **bursa locurilor de muncă**, a cărei necesitate în cadrul agențiilor locale de ocupare a forței de muncă a fost reclamată de 51,3% dintre tinerii chestionați. Aceste burse și departamente ar trebui organizate de așa natură încât să prezinte oferta locală (a zonei) de locuri de muncă pentru tineri (și nu numai), la moment(e) care să poată răspunde și fluctuației sezoniere a ofertei, echilibrând, în timp, oferta și cererea de forță de muncă, la nivel local.

Dezvoltarea sectorului asociativ, prin crearea de noi structuri și dezvoltarea celor deja existente este una dintre soluțiile propuse de toți cei intervievați (autorități, tineri și experți). Dezvoltarea ONG de tineret existente este văzută ca diversificarea programelor și activităților oferite acestui grup social, prin atragerea de finanțări care să permită oferirea de servicii unui număr cât mai mare de beneficiari, adresarea unui număr cât mai mare de tineri și atragerea lor în cadrul activităților derulate. Noile structuri ar urma să acopere segmentele ale căror nevoi nu sunt acoperite, în prezent, prin activitățile celor existente.

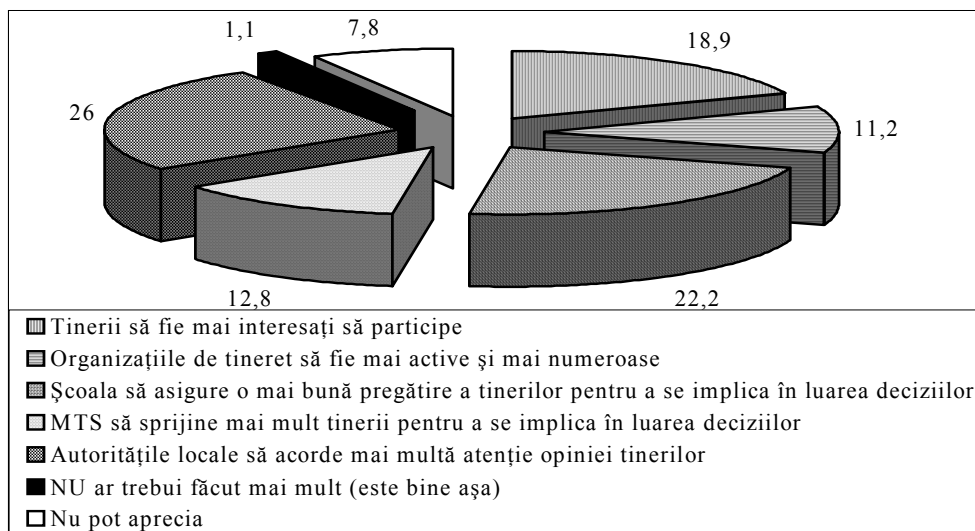
Între soluțiile privind îmbunătățirea participării tinerilor la decizie se regăsește și **consilierea tinerilor**. Ea se poate realiza în cadrul centrelor de tineret sau a școlilor, care ar trebui să dispună, în acest sens, de birouri de consiliere-consultanță specializată pe problematica tineretului.

O altă soluție ar fi reglementarea **statutului legal al voluntarului**, care ar favoriza o mai mare implicare a tinerilor în cadrul ONG (recunoașterea voluntariatului ca și experiență profesională). Pe lângă această reglementare legală, este necesar ca atragerea voluntarilor să se realizeze prin intermediul unui management profesionist, care să elaboreze programe de motivare de lungă durată, prin care tânăra generație să fie stimulată să participe la viața comunității.

Una dintre propunerile importante venite din partea experților o constituie fundamentarea politicilor publice pentru tineret pe baza rezultatelor cercetării și consultării largi a tinerilor. Proiectul prezentat aici și strategia propusă sunt expresia unei astfel de abordări.

Grafic 4

Ce credeți că ar trebui făcut, în primul rând, pentru ca tinerii să fie antrenați mai mult în deciziile din localitatea dvs. ?

Sintetizând, opiniile indică rezultate din interviuri, datele sondajului conturează ca primă direcție de intervenție, în vederea unei mai active antrenări a tinerilor la decizia locală, schimbarea mentalității autorităților locale, prin acordarea unei atenții sporite problemelor și opiniei tinerei generații (grafic 4). Aceasta este urmată, îndeaproape, de schimbări în sistemul formal de învățământ, care ar trebui să asigure o mai bună pregătire tinerilor, pentru a face față unor asemenea provocări, iar poziția a treia identifică o măsură îndreptată spre ei înșiși – un mai mare interes vizavi de decizia publică. Pe poziții relativ echivalente, întrunind cu puțin peste adeziunea a 10% dintre tineri, se situează activizarea ONG de tineret și un mai puternic sprijin din partea autorităților centrale privind tinerii.

Strategie privind îmbunătățirea participării tinerilor la decizie

În baza acestor rezultate, a fost elaborat un proiect de strategie, care cuprindea 33 de acțiuni structurate pe cinci subobiective, care au corespuns, în linii generale, categoriilor mari de soluții identificate în urma cercetării de teren. Acestea au fost:

- S1. Sensibilizarea publice privind necesitatea și avantajele participării tinerilor la deciziile publice.
- S2. Reformarea managementului public local și central.
- S3. Fundamentarea și implementarea unor forme moderne de asigurare a accesului tinerilor la informațiile publice și de optimizare a fluxului informațional privind politicile de tineret.
- S4. Crearea unor instituții ale societății civile/perfecționare a celor existente, care să funcționeze ca interfață între structurile guvernamentale, autoritățile locale și tineri.
- S5. Fundamentarea unor modele de parteneriat instituționalizat între structurile statului, sectorului privat și ale societății civile.

O etapă ulterioară a proiectului, urmărea implementarea-pilot a unora dintre acțiunile specificate și evaluarea acestora. Între acțiunile supuse implementării au fost *trainingul* adresat autorităților locale și ONG active în domeniul tineretului, ca și consultarea tinerilor și a reprezentanților acestora, în diferite probleme care îi vizează. *Trainingul* a fost realizat în două sesiuni, în București și Cluj, sub coordonarea INA și a avut, între subiecte, evaluarea de programe, acces la finanțare, *team building*. Rata de răspuns a fost de aproximativ 1/3 dintre cursanți. Pentru aceștia, ecourile au fost, mai degrabă, pozitive, cursanții apreciind atât calitatea cursurilor, cât, mai ales, utilitatea lor; în urma acestor cursuri s-au stabilit noi contacte și a fost demarat un proiect, prin formarea unui consorțiu format din două organizații care au avut reprezentanți la aceste cursuri.

Consultarea tinerilor s-a constituit din două componente. Una a constat într-un sondaj *on-line*, care urmărea să afle opinia tinerilor vizavi de aspecte ale participării. *Site-ul-gazdă* a fost realizat de echipa ASE, în cadrul acestui proiect și era activ de mai mult de un an. Sondajul s-a derulat de-a lungul unei luni, în care în fiecare zi, vizitatorii erau solicitați să răspundă prin „da” sau „nu” la întrebarea zilei. Fiecare zi a săptămânii avea o altă întrebare, care se referea la oportunitatea implicării tinerilor la decizie, posibilitatea influenței efective a implicării tinerilor,

puncte nevralgice în care cred că ar trebui intervenit pentru o mai largă participare a tinerilor (școală, tineri, autorități). Cea de-a doua componentă a constant în trimiterea, *via e-mail*, a propunerii de strategie elaborate, către direcțiile de tineret, cu rugămintea de a face comentarii pe marginea acesteia. În scrisoarea de solicitare erau specificate atât beneficiarul cât și scopul și obiectivele acestei strategii. Rezultatele acestui tip de acțiune au fost dezamăgitoare.

Sondajul nu a avut pretenție de reprezentativitate, ci a dorit doar să testeze interesul tinerilor (utilizatori de internet) față de probleme care îi vizează. Numărul de răspunsuri la întrebări a variat între două și șaisprezece. Ratele scăzute de răspuns au pus problema adecvabilității suportului de dialog: a fost *site*-ul un domeniu familiar tinerilor? Aceeași întrebare se pune față de toate formele de informare și consultare a tinerilor discutate în cadrul problemelor tinerilor și a obstacolelor identificate. Întrebarea este, de asemenea, relevantă și din perspectiva subiectivului de sensibilizare a opiniei publice vizavi de problematica tineretului, pentru a cărui succes, adresarea adecvată este esențială.

Conform datelor de sondaj, internetul este accesibil aproape exclusiv populației urbane, dar, nici aici, tuturora. Chiar dacă, teoretic, accesul la o asemenea sursă este posibil oricând (la orice oră, în vacanțe etc.), s-a dovedit că acoperirea unei perioade de vacanță, cum a fost cea de Paște nu este o opțiune favorabilă. Durata de menținere a întrebărilor pe site este adecvată pentru un sondaj (fiind însă prea lungă atunci când este vorba despre un anunț), dar și pentru o campanie de mediatizare a unei probleme/acțiuni etc., având o susținere focalizată într-un interval de timp dat. S-a dovedit, astfel, că pentru succesul transmiterii unui mesaj pe această cale este necesar apelul la un *site* cunoscut și frecventat de tineri, eventual dublat de informare pe canale standard, dar „la îndemână” unui segment cât mai larg de tineri (media, școli). Odată rezolvat acest aspect, rămâne problema interesului tinerilor, care comportă o abordare distinctă.

Consultarea liderilor pe marginea strategiei s-a dovedit în final doar o tentativă de consultare, atât timp cât în decursul unei luni – termenul de răspuns – nici unul dintre cei contactați nu a furnizat vreun fel de *feed-back*. Acest tip de „*feed-back*” ridică, din nou, problema abordării grupurilor-țintă și conduce la concluzia că activizarea acestora se poate face, fie pe cale ierarhică, fie printr-o campanie agresivă de mediatizare. Simpla abordare a unui actor care activează în domeniu nu pare suficientă pentru a-i atrage atenția asupra unei problematice din sfera sa de activitate, dar de care nu se ocupă în mod direct.

Între timp, datele de sondaj au fost analizate din perspectiva mai multor criterii de segmentare. Chiar dacă eșantionul nu a fost reprezentativ în raport cu toate aceste criterii, am încercat să vedem în ce măsură acțiunile din strategie oferă un răspuns/soluție pentru toate particularitățile (identificate statistic) diferitelor subgrupe rezultate.

Acest demers, asemenea rezultatelor implementării celor două tipuri de acțiuni, a impus ajustarea propunerii de strategie. Această din urmă formă este prezentată în cele ce urmează. Strategia a rămas structurată pe cele cinci subobiective, a căror adecvabilitate a fost validată, așa cum am văzut, de datele de cercetare. Acțiunile au

fost însă restrânse la șaptesprezece și regrupate, astfel încât ele să răspundă cât mai bine scopului subiectivului căruia îi sunt subsumate și să poată fi ușor reținute.

Modificarea majoră față de prima propunere constă în rolul și importanța acordată centrelor de tineret, care în accepțiunea strategiei revăzute, au menirea de a cataliza eforturile de mediatizare a acțiunilor cu și pentru tineri, atât în rândul tinerilor, cât și în cel al opiniei publice și al autorităților, atât în urban cât și în rural, atât în rândul celor cuprinși încă în sistemul educației formale cât și al celor care au intrat pe piața muncii. Condiția pentru atingerea acestui obiectiv este o dispersare cât mai largă a acestora în teritoriu, până la nivel de comună și identificarea unei forme de comunicare adecvate, pentru stabilirea dialogului între toate categoriile de utilizatori ai acestor centre.

Crearea centrelor de tineret permite dezvoltarea de parteneriate între ONG/ANT și administrația publică, în care administrația să pună la dispoziție spațiul și dotările necesare, iar organizațiile să administreze aceste centre, prin implicarea voluntară a tinerilor. În cadrul acestor centre, tinerii vor avea acces, prin intermediul internetului, la toate activitățile și programele derulate în interesul lor și pot propune propriile idei, pentru realizarea unor proiecte.

Experiențe privind existența unor centre de tineret există deja, înființarea lor fiind încurajată prin intermediul PNA-T-R. În acest cadru, au fost create o serie de astfel de centre, unde administrația locală sau ONG au pus la dispoziție sediul, utilitățile (curent, apă, gaze, telefon) au fost plătite de către administrația locală, ministerul a asigurat dotarea cu mobilier și calculatoare, iar ONG locale erau cele care îl administrau.

În accepțiunea strategiei propuse, aceste centre pot fi gazda mai tuturor acțiuni prevăzute în strategie. În afara avantajului de a deveni un liant al activității de tineret, prezintă și avantajul de a beneficia de finanțare directă din partea autorității centrale a tinerilor (ANT).

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Commission of the European Communities*, White Paper of European Governance, Bruxelles, 2707, 2001.
2. Council of Europe, *Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life*, Strasbourg, 2003 (www.coe.fr/cplre/).
3. Ministerul Tineretului și Sportului, *Planul Național de Acțiune pentru Tineret în România*, ed. III, 2003.
4. FDSC, *Participarea cetățenilor în procesul de adoptare a deciziilor publice și legislația în vigoare care instituționalizează acest principiu*, UN/ Proiect finanțat Phare, 2003.
5. M. Constantinescu, *Percepția experților asupra participării tinerilor la decizia la diferite niveluri*, „RCV”, 3–4/ 2004.
6. R. Popescu, AM. Preoteasa, *Percepția autorităților publice locale cu privire la tineri și participarea lor la procesul de decizie*, „RCV”, 3–4/ 2004.
7. L. Stoica, S. Vonica, *Autopercepția tinerilor privind accesul la decizie*, „RCV”, 3–4/ 2004.
8. S. Ilie, A. Bleahu, R. Popescu, L. Stoica, S. Vonica, AM. Preoteasa, I. Precupețu, *Caracteristici ale participării tinerilor la decizie*, Raport de etapă, 2003, aris.tineri.ro (nepublicat).

STRATEGIE NAȚIONALĂ PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA PARTICIPĂRII TINERILOR LA DECIZIE

Subobiectivul 1 – Sensibilizarea opiniei publice privind necesitatea și avantajele participării tinerilor la deciziile publice.

Acțiune	Actori/ resurse implicați	Rezultate urmărite
<p>Campanie de popularizare a măsurilor și inițiativelor prevăzute în politicile publice pentru tineret. Modalități de realizare:</p> <p><i>Inițierea</i> – organizarea unor întâlniri pe diferite niveluri cu responsabili pe probleme de tineret din ministere, instituții publice și private, locale și centrale, societate civilă;</p> <p><i>Susținerea</i> campaniei prin emisiuni radio-TV cu participarea directă a unor tineri cu performanțe deosebite (școlare, artistice, sportive sau activități extrașcolare), lideri informali ai tinerilor și atragerea mass-media în popularizarea politicilor și acțiunilor pentru tineret;</p> <p><i>Promovarea</i> campaniei la nivel național prin TV, radio, internet, prin împărțirea de pliante și cu ajutorul afișelor, în locuri frecventate des de tineri.</p>	<p>ANT</p> <p>Ministerul Educației/ Inspectorate școlare,</p> <p>Administrația publică locală, Direcții Județene pentru Tineret și Sport</p> <p>ONG, Mass-media.</p> <p>Resurse financiare pentru materiale promoționale, spații publicitare.</p>	<p>– Crearea unei imagini pozitive asupra implicării tinerilor în viața publică;</p> <p>– Conștientizarea rolului pe care tinerii îl pot juca în decizia publică, în rândul autorităților publice, sectorului de afaceri, a tinerilor și a opiniei publice;</p> <p>– O mai bună informare a tinerilor și optimizarea fluxului informațional privind politicile de tineret și implicarea tinerilor în aceste programe.</p>
<p>Implicarea organizațiilor de tineret (ONG + cele ale partidelor politice) în educarea în spirit civic a tinerilor, prin încurajarea utilizării unor logouri, sloganuri în campanii adresate tinerilor.</p>	<p>ONG, partide politice.</p>	<p>– O adresare/focalizare mai adecvată a mesajului adresat tinerilor (grup țintă mai bine definit).</p>
<p>Popularizare prin mass-media a rezultatelor/ soluțiilor programelor și acțiunilor destinate tinerilor și raportarea acestora la problemele tinerilor. Acțiunea este în concordanță cu acțiuni prevăzute în PNAT.</p>	<p>Organizatorii evenimentelor / gestionarii programelor de tineret; Mass media</p> <p>Fonduri prevăzute în bugetul programelor ale căror rezultate se promovează.</p>	<p>– Măsură a eficienței / adecvabilității unor măsuri/ programe/acțiuni și de identificare în timp a celor mai adecvate căi de abordare a problemelor tinerilor.</p>

Subobiectivul 2 – Reformarea managementului public local și central.

Acțiune	Actori / resurse implicați	Rezultate urmărite
<p>Elaborarea unui manual al participării tinerilor, care va avea ca principal obiectiv asistarea în promovarea participării efective a tinerilor, manual care ar putea cuprinde următoarele aspecte: Principiile participării tinerilor la procesul de decizie; Evidențierea unor exemple de bună practică în promovarea participării tinerilor la nivel național și internațional; Recomandări pentru funcționarii cu atribuții în domeniul elaborării politicilor de tineret de la nivel central și local. Materialele vor putea fi accesibile și pe <i>site</i>-urile direcțiilor cu preocupări în domeniul tineretului, ca și la centrele de informare pentru cetățeni (CIC).</p>	<p>ANT, ONG Resurse materiale și financiare pentru editarea manualului; Manualul poate fi elaborat prin schimburi de experiență, în urma dezbaterilor de către personalul activ în domeniul politicilor pentru tineret, tineri și lideri ai acestora, și nu necesită plata pentru drepturi de autor.</p>	<p>– Fundamentarea acțiunilor pentru tineret pe baze unitare, coerente și clare; – Popularizarea exemplurilor de bună practică, pentru o mai ușoară identificare și implementare a soluțiilor pentru diverse probleme ale tinerilor; – Flexibilizarea comunicării cu tinerii.</p>
<p>Pregătirea funcționarilor publici din administrația publică centrală și locală (în special a celor din departamente cu preocupări în domeniul tineretului), pe teme precum: cartă albă a participării tinerilor la viața locală și regională, noul management public, <i>leadership</i>, managementul schimbării, democrația participativă în Europa, forme de parteneriat public, privat etc. Pregătirea poate răspunde și dezideratelor campaniei de popularizare privind necesitatea și avantajele participării tinerilor la deciziile publice.</p>	<p>Experți, Administrație Publică centrală și locală, ONG Fonduri pentru plata experților și organizarea de întâlniri din surse ale administrației publice locale, ale ANT-ului, Fonduri ale programelor internaționale.</p>	<p>– Familiarizarea funcționarilor publici cu metodele moderne (studii, de caz, <i>brainstorming</i>, dezbateri) pentru identificarea soluțiilor optime în vederea creșterii implicării tinerilor la procesul de decizie; – Creșterea transparenței în ceea ce privește activitatea structurilor administrației publice în domeniul tineretului.</p>
<p>Schimburi de experiență și workshop-uri între structurile cu atribuții în domeniul tineretului (publice, ONG din țară și străinătate, la care să participe și reprezentanți ai diferitor organizații profesionale).</p>	<p>Departamente cu preocupări în domeniul tineretului de la nivel central și local (inclusiv MEC și Inspectorate școlare), ONG, ANSIT, fonduri prestructurale, finanțări internaționale (ex: PHARE-Youth), fonduri specifice ale actorilor implicați, fonduri private atrase.</p>	<p>– Prezentarea comparativă a participării tinerilor la procesul de decizie, familiarizarea cu metodele și soluțiile utilizate în vederea creșterii participării tinerilor la procesul de decizie.</p>

Subobiectivul 3 – Fundamentarea și implementarea unor forme moderne de asigurare a accesului tinerilor la informațiile publice și de optimizare a fluxului informațional privind politicile de tineret. Acțiunile urmează a se grupa în jurul creării unor baze de date care să se adreseze și să servească informării tinerilor cu privire la diferite aspecte ale formării lor atât profesionale cât și civice.

Acțiune	Actori/ resurse implicați	Rezultate urmărite
<p>Înființarea unui <i>site</i> care să conțină baze de date cu informații publice naționale și internaționale <i>link-uri</i> către alte adrese utile (informații despre forme de învățământ din România și străinătate, burse de studii, școli de vară, tabere de voluntariat, structuri de tineret, instituții ale UE, finanțatori, locuri de muncă, facilități acordate tinerilor, activități de timp liber etc.). rezumatul a ceea ce este esențial (abstract al legii), informații legate de oportunitățile și responsabilitățile tânărului, <i>hot news</i> cu ultimele activități, calendar cu programele de tineret desfășurate de autoritățile publice și ONG pe un an. Înființarea unui forum al tinerilor, care să le dea posibilitatea să se exprime liber, pe probleme de interes specific și pentru a face propuneri pentru administrația publică locală.</p>	<p>ANT, ANIST, ONG. Fonduri pentru plata realizatorului de site. Voluntariat pentru identificarea și gestionarea informațiilor de interes la care să se facă referință pe <i>site</i>. Voluntariat sau expert al ANT (plătit din fonduri ANT) pentru administrarea forumului.</p>	<p>– Posibilitatea de informare rapidă a tinerilor despre aspecte diverse; – Încurajarea exprimării libere pe probleme de interes specific și nu numai; – Stimularea implicării în comunitate și a participării active a tinerilor la viața civică.</p>
<p>Organizarea unor centre de informare electronice amplasate în școli și universități, care să permită acces la <i>site</i>-ul tinerilor și accesul tinerilor la baze de date cu informații relevante. Pentru funcționarea unui astfel de centru pot fi utilizate dotările existente în unitățile de învățământ.</p>	<p>MEC, Inspectoratele școlare și conducerile unităților de învățământ ANT, DJT, ONG Resurse materiale pentru popularizarea unor astfel de centre și a facilităților pe care le oferă sau resurse pentru achiziționarea echipamentului necesar.</p>	<p>– Creșterea gradului de informare al tinerilor; – Obișnuirea cu forme eficiente de informare.</p>
<p>Organizarea unui centru de informare complex, gestionat de CLT (în cât mai multe localități urbane și rurale), care să permită accesul tinerilor la informații care li se adresează: – acces la internet, <i>site</i>-ul dedicat, baze de date și orice alt tip de informație oferită de centrele electronice; – oferirea de CD-uri, broșuri, pliante, cărți, alte materiale informative prin care se evidențiază necesitatea și avantajele participării tinerilor la decizie, ca și modalitățile de realizare a acestora (acces la manualul participării tinerilor la decizie); – popularizarea acțiunilor/ programelor/ măsurilor care li se adresează, a evenimentelor sociale și a posibilităților de petrecere a timpului liber. Aceste centre vor suplini rolul centrelor electronice pentru tinerii care au ieșit din sistemul de educație formală și a celor din mediul rural, unde accesul la internet este deficitar.</p>	<p>CLT, ANSIT, ANT, administrația publică locală (prin alocarea unui spațiu). ANT pentru salarizarea a una sau două persoane în cadrul centrului. Resurse materiale pentru editarea de material informativ. Resurse pentru achiziționarea echipamentului. Fonduri private și finanțări atrase. Voluntariat pentru actualizarea cu informații de interes pentru tineri.</p>	<p>– Creșterea gradului de informare al tinerilor; – Obișnuirea cu forme eficiente de informare.</p>

Subobiectivul 4 – Educarea și încurajarea participării tinerilor la decizie, dezvoltarea spiritului participativ. Grupează acțiuni care vizează activizarea unor instituții ale societății civile care să funcționeze ca interfață între structurile guvernamentale, autoritățile locale și tineri.

Acțiune	Actori/ resurse implicați	Rezultate urmărite
Includerea unui delegat al tinerilor în structurile de decizie de la nivel local și municipal.	CLT, Administrația publică Locală, Instituții de învățământ.	– Încurajarea participării tinerilor la decizie și dezvoltarea spiritului participativ.
Formarea unor echipe de tineri la nivel local, cu responsabilități de conducere pentru o zi/săptămână. Selectarea unor tineri (cu performanțe deosebite la școală, lideri formali sau informali) în calitate de consilieri/consulanți ai unor departamente din Primărie.	CLT, Administrația publică Locală, Instituții de învățământ, ONG.	– Încurajarea participării tinerilor la decizie și dezvoltarea spiritului participativ.
Dezvoltarea rețelei de consilii locale ale tinerilor , prin întărirea capacității celor existente și înființarea de structuri similare în alte localități, cu propuneri de întâlniri semestriale/anuale pentru dezbateri ale unor probleme comune și găsirea de soluții prin compararea celor mai bune practici cu identificarea factorilor de succes. Aceste CLT reprezintă interesele tinerilor din localitate și colaborează cu autoritățile locale, ONG în probleme de tineret. CLT trebuie să devină o instituție consultativă pe lângă autoritățile locale și să participe la gestionarea proiectelor/programelor locale .	ONG, Instituții de învățământ, Administrația Publică Locală.	– Încurajarea participării tinerilor la decizie și dezvoltarea spiritului participativ.
Înființarea unor birouri de consiliere/consultanță specializate pe problematica tineretului în cadrul centrelor de informare sau a școlilor (acolo unde aceste centre nu se pot constitui). În cadrul acestor birouri se va oferi consiliere vocațională (elaborarea unui CV, mod de prezentare a aptitudinilor personale, identificarea aptitudinilor personale, a limitelor personale, orientare pe piața muncii, consiliere în carieră etc.).	ANT, Administrația publică locală, ONG, MEC și Unități de învățământ.	– Creșterea șanselor de acces a tinerilor pe piața muncii, dezvoltarea personalității.
Includerea în programa școlară și/sau în cadrul activităților non-formale derulate prin unitățile de învățământ a unor cursuri/dezbateri de natură socială . Exemple: cursuri de științe sociale și/sau dezbateri pe marginea unor probleme sociale identificate la nivelul comunității sau de interes major (sărăcia, HIV, efecte ale consumului de droguri/tutun, relaționarea la utilizarea unor bunuri/servicii publice – drumuri, transport, spații de recreere/distrație, aspectul localității, mediu etc.).	MEC, Inspectorate școlare, unități de învățământ, ONG, CLT.	– Dezvoltarea spiritului comunitar și voluntariatului în rândul tinerei generații. – Accentuarea identității comunitare.

Subobiectivul 5 – Fundamentarea unor modele de parteneriat instituționalizat între structurile statului, sectorului privat și ale societății civile.

Acțiune	Actori/ resurse implicați	Rezultate urmărite
<p>Dezvoltarea de proiecte în parteneriat între MEC/inspectorate școlare/ANT și organizații de afaceri, media, reprezentanți locali ai diferitelor partide, reprezentanți ai administrației publice locale, ai ONG pe diferite domenii de interes: legislație europeană, administrație, inițierea tinerilor în derularea unor proiecte/afaceri. Întâlniri cu personalități române din diferite domenii de activitate. Acestea se pot proiecta sub forma unor de scurte prezentări sau sub forma unor cursuri.</p>	<p>ANT, MEC, ANSIT, ONG. Administrația locală, Patronat/ Firme, M. Muncii, Organizații profesionale, administrația locală. Fonduri atrase din surse internaționale. Sponsorizări. Voluntariat.</p>	<p>– Creșterea gradului de informare al tinerilor vizavi de formarea profesională și aspecte internaționale; – Dezvoltarea parteneriatului public–privat.</p>
<p>Cursuri specializate dedicate tinerilor pentru redactarea aplicațiilor și completarea documentațiilor, management, legislație în domeniul taxelor și impozitelor, gestiunea capitalului și finanțări, tehnici de negociere. Pregătirea și instruirea profesională va fi finalizată prin participarea la concursuri de tipul «cel mai bun plan de afaceri», «cele mai bune 10 proiecte în domeniu...» «cea mai bună echipă de...». Aceste cursuri pot fi parte a proiectelor de parteneriat, în cazul în care acestea sunt proiectate a dura câteva luni și sunt organizate la nivel național. Din rândul cursanților pot fi identificați tineri pentru acțiunea 1 și 2 ale subobiectivului 4. Accesul la aceste cursuri trebuie să fie deschis și tinerilor care au ieșit din sistemul formal de învățământ.</p>	<p>ANT, MEC, ANSIT, ONG. Administrația locală, Patronat/ Firme, M. Muncii, Organizații profesionale, administrația locală. Fonduri atrase din surse internaționale și private. Oferirea de spații (în cazul în care cel al centrului de informare nu este suficient). Sponsorizări. Voluntariat.</p>	<p>– Dezvoltarea profesională/specializarea; – Dezvoltarea spiritului antreprenorial la tineri</p>
<p>Organizarea de dezbateri (formale și informale) pe teme de interes major pentru tineri, la propunerea acestora sau a administrațiilor locale. La dezbateri se urmărește participarea tinerilor, dar și a diferiților actori de care depinde materializarea dorinței de participare a tinerilor și a celor implicați în soluționarea problemelor tinerilor. Centrele de informare vor servi ca sediu pentru organizarea acestor dezbateri. O alternativă pentru locul în care acestea pot fi desfășurate sunt unitățile de învățământ (acolo unde nu se pot organiza centre) sau sediile ONG.</p>	<p>Personalul centrului de informare, inspectoratele școlare, conducerea unităților de învățământ, ONG.</p>	<p>– Identificarea problemelor tinerilor și a modalităților de soluționare a acestora; – Identificarea acțiunilor în care aceștia pot fi implicați la nivel comunitar; – Cunoașterea problemelor tinerilor din ambele perspective, facilitarea dialogului.</p>